

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Iosephi Vicecomitis Ambrosiani Collegii Doctoris
Observationes Ecclesiasticæ In quo [!] de Antiquis
Baptismi Ritibus, ac Cæremonijs agitur**

Visconti, Giuseppe

Parisii, 1618

Cap. 11. De veteri baptisteriorum forma, & ornatu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64585](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64585)

De veteri baptisteriorum forma, & ornatu.

CAP. XI.

CÆterùm forma totius baptisterij in multis rebus discrepabat à nostris, in alijs etiã conueniebat. Fundum, nauis more, cõcauum erat maiori longitudine, quàm latitudine, in vtraque summæ amplitudinis. Itã enim colligi videtur non minus ex Authorũ locis, qui *concha* nomine eam peluim, in qua persecutionis tẽpore tingebantur, non raro appellant, quàm ex verbo *aula*, siuè, *alueus*, in baptisteriorum descriptione à Patribus adhiberi solito; quod facit Socrates lib. 7. histor. Eccles. cap. 17. *cumquẽ vestem splendidam pro Iudæo baptizando emisisset, & alueum baptisterij misceri iussisset; & paulõ post: cum Iudæus esset secundo ad alueum baptisterij deductus, aqua rursus penitus euannit.* Itẽ Paulinus Nolanus Epist. 12. ad Seuer.

*Dives opum, Christo pauper sibi pulchra Seuerus
Culina sacratis fontibus instituit.
Et quia cœlestes aulam condebat in actus,
Qua renouarentur fonte, Deoque homines:
Digna sacramenti gemina sub imagine pinxit,
Disceret vt vita dona renatus homo.*

Et Fortunatus poëta in Baptister. Moguntin.
*Ardna sacrati baptisimatis aula coruscat,
Quo delicta Adæ Christus in amne lauat.*
Cui adde præclarissimum Onuphrij Panuini testimonium de præcip. vrb. Rom. basilic. vbi

Baptisterij fundum cõcauum erat maiori longitudine, quàm latitudine.

inquit, Hilarum Papam, qui anno redemptæ mortalitatis CDLXI. post Leonis Magni obitum, in supremo Apostolicæ maiestatis fastigio collocatus est, tria in Basilicâ Constantinianæ baptisterio oratoria condidisse, S. Ioannis Baptistæ, S. Ioannis Euangelistæ, & Sanctæ Crucis; è quibus S. Ioannis Baptistæ oratorium adhuc nostra ætate perseverat. Atquæ huius etiam Mediolani insigne monumentum existit in sacello S. Augustini prope Basilicâ Ambrosianam; vbi vetus pictura baptisterij visitur, non modò in eam, quam dixi, formam efficti, sed etiam S. Augustinum, Deodatum, &

S. Augustini Deodati & Alipij baptisimus pictura expressus.

vetera baptisteria nostris longe capaciora ab imo baptisterij ad aquæ superficiem multum interualli erant. Baptisteria paulatim fastigiabatur ad summum.

Alipium eodem alueo continentis; quod est signum, vetera baptisteria multò capaciora, quam nunciant, extitisse. Ab imo fontis ad aquæ superficiem multum interualli fuisse, existimo; tum quia rectos in aquam mergi, solenne erat, tum etiam quòd eruditissimus Baronius ad ann. Chris. CCCLXXXIII. de baptisterio à Damaso extracto, ex vita ipsius manuscripta refert, sabbatho Paschalis celebritatis, cum magna compressio esset, ipso baptismi tempore puerum è manibus gestantis lapsum, ad imaquæ fontis delatum, vix horæ spatio ex profundo aquarum, hominibus frustra laborantibus, educi potuisse. Quod aquæ supererat, ab satis lato fundo paulatim fastigiabatur, ad summum: ideoquæ a Paulino Nolano dictum est epist. 12. ad Seuer.

Culmina sacratis fontibus instituit.

& paulò infra.

Turris fontem regmine constituit.

& epist. 31. ad Aleth. ubi cātharum ministra manibus, & oribus nostris fluente ructantem, fastigiatas solido are tholus ornat, & inumbrat, non sine mystica specie quatuor columnis salientes aquas ambiens. Neque aliter accipienda est vox, ardua, quam Fortunatus vsurpat in baptister. Moguntin.

*Ardua sacraei baptismatis aula coruscat,
Quo delicta Adā Christus in amne lauat.*

Molem ipsam quatuor columnæ sustinebant; sicut Paulini verba ad Alethium nuper citata facile ostendunt; cuius præterea rationem subdens, inquit: decet enim ingressum Ecclesie talis ornatus, ut quod intus baptisterio salutari geritur, spectabili pro forib. opere signetur, nā & nostri corporis tēplū quadrjugo stabilimēto vna Euāgelij fides sustinet, & cum ex eo gratia, qua renascimur, fluat, & in eo Christus, quo vivimus, reuelatur, profectio nobis in quatuor vitæ columnas illa aqua salientis in vitam aternā fons nascitur, nosque ab interno rigat, & feruet in nobis: si tamen possumus dicere, vel sentire, mereamur habere nos cor ardens in via, quod Christo nobiscum ambulante inflammatur. Repertio tamen, nonnunquam columna totum baptisterium fulcitum esse, ut nimirū Dei naturæ, quæ vna, & eadem in tribus personis bona innumerabilia nobis suppeditat, ea ratione indicaretur. cuiusmodi fuit, quod à Constantino Imperatore ædificatum Damasus in vita S. Syluest. refert his verbis: in medio fontis columna porphyretica, quæ portat phialam ex auro purissimo &c. In apice, columbæ argenteæ, Spiritus sancti illapsum significantes, miro artificio lo-

Baptisteria quatuor columnas habebant, & quare.

Baptisteriū quandoque cum vnica columna, & eius causa. Columbæ argenteæ in apice baptisteriorum.

cabantur; adeo ut sacras quoque mentes, auri occæcatas auditate, ea res de recto sensu detorserit. Inter alios celebris Seueri Episcopi fama est, qui, cum omni genere scelerum, quorum vel mentionem bene morata horreat mens, apprimè imbutus esset, etiã terribilissimam humani generis pestem, auaritiã, & funebre malum aggressus est: quo in genere tanta eius fuit impudentia, ut non modo aureorum vix triginta, iteratis per annum usuris, integra semper sorte, sequè, familiã què turpiter aleret; verùm etiã aureas, & argenteas columbas, diuinis lauacris, & altaribus præfigi solitas, impiè furaretur, sordidissimè cupiditati, auaritiã què inanem speciem religionis prætendens, de quo questi, Clerus, & Monachi Antiocheni libello supplici, què Ioanni Patriarchæ, & Synodo V. Cõstantinopolitanæ obtulerunt, sacrilegum hæreticum depositione mulctari petiere; quorum hæc sunt verba: *presumptum est autem ab ipso, & hoc à beatissimi: nam columbas aureas & argenteas, in formam spiritus sancti super diuina lauacra, & altaria appensas, unò cum alijs sibi appropriauit, dicens, non oportere in specie columba spiritum sanctum nominare, pecunias quidam, & domos, & quacunque in optimis fundis erant, exportauit, & expendit, & grauissimi usuris Ecclesiam obruit &c.* Quæ sancti hominis impietas, vel alia similis nefariorum licentia veteres religionis Antistites eò consilij deduxit, ut pro argenteis columbis pictas substituere satius existimarèt. Quod hodie passim in omnibus Ecclesijs seruari videmus; vel quia Chri-

Columba
picta cur
argenti
substitut.
fuerint in
baptiste-
rijs.

sto libertatis, & salutis nostræ parenti, cum à Ioanne baptizatus est, spiritus Sanctus in columbæ speciem cælo demissus fuit; vel quòd olim in ipsis Christianæ Reipub. incunabulis idem spiritus super baptizatos visibili forma descendebat. Internæ partes, & externæ summo artificio vnde quaque tegebantur, vel ad sordes, & puluerem arcendum, sicut nos facimus, vel ad decus, & dignitatem, quod potius reor, & authoritati^a Damasi magis congruit, dicentis: *fontem sanctum, vbi baptizatus est Augustus Constantinus, ex lapide porphyreico, & ex omni parte coopertum intrinsecus, & foris, & de foris, & de super & c.* Ostium baptisterij, quamuis toto anno diligenti custodia clausum esset, tamen initio sex hebdomadarum, quæ anni uersariam Christi morientis, reuiuiscens quæ memoriam præcurrunt, à Pontifice anulo consignatum, solenni cæremonia claudebatur, die Christi, Apostolorum pedes lauantis commemoratione celebri referandum, vt Episcopi signaculo (nisi grauis necessitas obuensset) his diebus significaretur, nullibi sacris baptismalibus initiari fas esse; & rursus, ab eodem sacro fonte reserato, argumentum esset, Dominicæ resurrectionis mysterium nobis patere propterea in Concilio Toletano 17. de reg. fid. cap. 2. ita statuitur: *licet in initio Quadragesimæ baptizandi generaliter claudatur: mysterium tamen, sicut Ecclesiastica consuetudinis ordo deposcit, necesse est, vt ostia baptisterij in eodem die Pontificali manu anulo assignata claudantur, & usque in cæna Domini sollemnitate nullatenus reserentur, ob id videlicet*

Columbæ
in baptisterio
cur pin
gatur
Baptisteria
quare tege-
rentur.

^a de viz. S.
Syluest.
Baptisteria
clausa erāt.

Baptisteria
annulo à
Pontifice
obsignaban-
tur
Baptisteria
quando
claudere-
tur, & ape-
rirentur.

cer, ut & per signaculum Pontificum: (excepto gra-
uissima necessitatis obuentu) in his diebus monstre-
tur, per totum orbem non licere fieri baptismum, &
sanctificationem iterum Episcopali ad eum observa-
tione referata, signetur Dominica patere mysterium
resurrectionis, in quo ad vitam factus est aditus ho-
mini, ut quia per baptismum consepultus est in morte
Christi, resurgat cum eo in gloria Dei. Quod quia in
aliquibus Ecclesijs minime hæc sancta consuetudo ab
Episcopis custoditur, atque peragitur; ideo per hanc
nostram sententiam sancimus, atque decernimus, ut
ita ab omnibus Hispania, & Galliarum Pontificibus
custodiat, quatenus in prædicto die, initij videlicet
Quadragesimæ & ostia sancti baptisterij cū laudum
consumatione claudantur, & ab Episcopis suorum
signaculo obfigentur; ita ut nisi in cœna Domini ce-
lebritate, quando more solito altaria debent deuestiri,
eadem debeant ostia referari. Inconueniens enim res
est, ut illic in præmemoratis Quadragesimæ diebus
cunctis aditus pateat ad eundem, ubi non licet debitum
mysterium exerceri.

Baptisteria ex lapide construuntur; eorum fasti-
gium aneum; solidum argenteum, & aurum,
preciosique lapilli interdum appositi;
dequæ imaginibus effingi
solitis.

CAP. XII.

SI de materia quæras; nihil certius respon-
deri potest, quam, quod omnium Patrum